

Анотація

Юрескул В. А. Усовершенствование правового регулирования раздельного сбора твердых бытовых отходов. — Статья.

В статье проводится исследование отдельных изменений действующего законодательства Украины по вопросам внедрения раздельного сбора твердых бытовых отходов. Обосновываются предложения относительно его дальнейшего усовершенствования.

Ключевые слова: отходы, твердые бытовые отходы, обращение с отходами.

Summary

Yureskul V. O. Perfection of Legal Regulation of Separated Gathering of Hard Household Wastes. — Article.

The article contains analysis of some changes in the legislation of Ukraine in implementation of hard household wastes separate gathering issue. Proposals for the improvement of the acting laws in this field are suggested.

Keywords: wastes, hard household wastes, waste handling.

УДК 349.6:504.4

І. Є. Чумаченко

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ІНСПЕКТОРСЬКОГО РЕАГУВАННЯ ЩОДО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ВОДНИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ЇХ РЕСУРСІВ

Основними завданнями державних органів охорони довкілля є контроль за дотриманням вимог законодавства про охорону довкілля всіма установами та організаціями незалежно від форм власності та підпорядкування, а також громадянами; забезпечення систематичного інформування населення, органів державної влади, установ, громадян про стан довкілля; виявлення порушень та застосування заходів впливу до порушників чинного природоохоронного законодавства; організація взаємодії державних інституцій в галузі охорони довкілля тощо. Контрольна діяльність втілюється у проведенні інспекторських перевірок суб'єктів господарської діяльності, стану об'єктів довкілля з метою отримання інформації та прийняття на її основі управлінських рішень.

Проведення перевірки підприємства, установи, організації та інших суб'єктів господарської діяльності, тобто контроль за дотриманням екологічних вимог в усіх сферах екологічної діяльності, є безпосередньою функцією інспекторів державних органів охорони навколишнього природного середовища. Вона реалізується через проведення інспекторських перевірок, організованих відповідно до вимог чинного законодавства, яке регулює всі процеси, пов'язані з вибором, обґрунтуванням виду перевірки, та безпосередні роботи з проведення контролю.

Порядок проведення інспекторських перевірок розроблений відповідно до законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», Водного кодексу України, Земельного кодексу України, Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища, Положення про держав-

ну екологічну інспекцію Мінприроди України, Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу, Положення про Державну Азово-Чорноморську екологічну інспекцію, Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря, Положення про Державну екологічну інспекцію з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря та інших законодавчих та нормативних актів.

Метою інспекторських перевірок є визначення екологічного стану об'єкта, ступеня і характеру його впливу на навколишнє природне середовище, а також на стан окремих об'єктів природи; дотримання ним вимог законодавства, норм і правил у галузі охорони природи для своєчасного запровадження (у межах прав, наданих інспектору законом) заходів, спрямованих на усунення виявлених порушень та попередження негативного впливу об'єктів на довкілля.

При проведенні перевірок інспектор повинен мати при собі службове посвідчення, а при необхідності також допуск встановленого зразка і пред'являти ці документи на вимогу контрольно-пропускних пунктів або адміністрації об'єктів. У свою чергу керівництво (адміністрація) об'єкта перевірки зобов'язане надати інспектору всю необхідну інформацію, статистичну звітність, фінансові та облікові документи, результати відомчих лабораторних спостережень, проектні матеріали, акти прийняття об'єкта в експлуатацію тощо.

Інспекторське реагування здійснюється за планом на основі календарного графіка перевірок, який є складовою річного (піврічного, квартального) плану робіт інспекційних підрозділів. Частота цих перевірок планується залежно від екологічної ситуації в районі, розташування об'єкта, а також ступеня і характеру його впливу на навколишнє середовище. Перелік об'єктів — забруднювачів довкілля, які повинні постійно контролюватися, визначають місцеві органи державних екологічних інспекцій.

За обсягом висвітлюваних питань перевірки поділяють на повні, тобто перевірки, в ході яких з'ясовують всі питання природоохоронної діяльності об'єктів; цільові, при яких з'ясовуються тільки окремі напрями природоохоронної діяльності об'єктів: стан виконання заходів з охорони довкілля, приписів контролюючих органів, стан експлуатації очисного обладнання, стан обліку викидів і скидів забруднюючих речовин у довкілля, розміщення відходів та ін); оперативні (спеціальні), які з'ясовують тільки ті питання, що стосуються отриманих від керівництва, інспекції або вищих органів завдань, перевірки аварійних ситуацій, сигналів і скарг населення. Повні та цільові перевірки плануються з огляду на нормативні витрати часу, а спеціальні — здійснюються одноразово за поставленими завданнями. Крім вказаного, можуть проводитись комплексні перевірки природоохоронної діяльності із залученням спеціалістів інших міністерств і відомств.

Готуючись до перевірки об'єктів, інспектор зобов'язаний ознайомитися із постановами і рішеннями вищих і місцевих органів влади, наказами, рішеннями колегій і розпорядженнями Міністерства охорони навколишнього природного середовища і галузевого відомства, що стосуються природоохоронної діяльності на контрольованому об'єкті; технологічними процесами, що здійснюються

ся на об'єкті; методами очищення газів, пиловловлення, очищення стічних вод, що можуть застосовуватись у характерних для об'єкта технологічних процесах; новими розробками маловідходних і безвідходних технологій на виробництвах; матеріалами і актами попередніх перевірок та іншими документами, що стосуються природоохоронної діяльності об'єкта. Крім того, перед початком перевірки інспектор зобов'язаний відрекомендуватися керівництву і пояснити мету, завдання і обсяги перевірки, що буде проводитись. Робота інспектора проводиться з особою, відповідальною за проведення робіт з охорони природи на об'єкті, або з особою, визначеною керівництвом об'єкта.

В ході перевірки інспектор зобов'язаний з'ясувати наявність: законодавчих і методичних матеріалів з питань охорони довкілля, наказів і розпоряджень щодо організації природоохоронних робіт на об'єкті і призначення відповідальних посадових осіб за їх проведення; а також підрозділів з охорони природи, положення про них, посадових інструкцій, укомплектованість цих підрозділів кадрами відповідної кваліфікації тощо.

Інспектор проводить дослідження: структури виробництва і його складу; витрат основної і допоміжної сировини і матеріалів, у т.ч. палива, відповідність їх вимогам технологічних регламентів ДСТУ, ГОСТів та іншим стандартам; проектної і технічної документації виробництв; звітної документації з питань охорони навколишнього природного середовища; матеріалів дозволів і лімітів викидів і скидів забруднюючих речовин в навколишнє природне середовище та розміщення відходів; матеріалів плати за забруднення навколишнього природного середовища; дані відомчого лабораторного контролю джерел викидів і скидів; відомчі нормативні і методичні документи з питань охорони довкілля, утворення і розміщення відходів виробництва; стану виконання заходів щодо виявлення порушень при попередніх перевірках; основних правил техніки безпеки і промислової санітарії, дотримання яких під час огляду виробництва об'єктів дасть змогу уникнути нещасних випадків. Огляд виробництв здійснюється тільки в супроводі відповідального представника об'єкта.

В процесі інспекторської перевірки за дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища здійснюється оцінка впливу кожного об'єкта, який підлягає перевірці, в тому числі і на стан поверхневих і підземних вод. Для такої оцінки проводять кількісні розрахунки щодо заходів, спрямованих на усунення негативних наслідків цього впливу. У зв'язку з цим необхідно визначити: стосовно водоспоживання — наявність самостійних водозаборів поверхневих і підземних вод, проектно-технічної документації на водозабірні споруди і водопровідну мережу, актів приймання їх в експлуатацію, дозволів на спеціальне чи відособлене водокористування, дозволів (ліцензій) на буріння свердловин на воду, затверджених лімітів на забір поверхневих і підземних вод; технічний стан водозаборів і водопровідної мережі, зношеність обладнання, ступінь аварійності систем водопостачання, дотримання проектного режиму її експлуатації (навантаження на водопровідну мережу і основні споруди), діючу систему протиаварійних заходів, наявність інструкцій і настанов для попередження аварій і ліквідації їх наслідків, журналів обліку тощо;

стан обладнання споруд, призначених для забору поверхневих вод, рибозахисних пристроїв, відповідність їх проектним параметрам, ефективність; наявність погоджених і затверджених в установленому порядку зон і поясів санітарної охорони, водозаборів, винесення їх меж в природі, дотримання санітарного режиму на цих територіях відповідно до чинних норм і правил охорони джерел водопостачання; наявність в межах контрольованої об'єктом території, особливо в зонах санітарної охорони, свердловин, які не експлуатуються і потребують ліквідаційного тампонажу; первинний облік водоспоживання (організація системи первинного обліку, обладнання водозаборів поверхневих і підземних вод контрольно-вимірювальною апаратурою); звітність із водоспоживання (відповідність обсягів використаної води затвердженим лімітам); стосовно водовідведення — стан системи розділення, очищення і відведення промислових і господарських і побутових стоків, наявність очисних споруд промислових і госппобутових стоків, каналізаційної мережі, самостійних випусків стічних вод у природні або спеціально створені об'єкти (річки, складки рельєфу, поверхневі чи підземні поля фільтрації, шламонакопичувачі тощо); стосовно розміщення та впорядкування водовипусків відповідно до чинних норм і вимог — наявність проектно-технічної документації на них, технічний стан водовипусків, очисних споруд і каналізаційної мережі, зношеність обладнання, ступінь аварійності, дотримання проектного режиму експлуатації, фактичне навантаження порівняно з допустимим проектним, вплив ступеня зношеності обладнання очисних споруд і фактичного режиму їх експлуатації на якість очистки стічних вод (ефективність роботи очисних споруд), стан проблеми видалення, складування та утилізації твердого осаду, діюча система протиаварійних заходів; становище з відомчим лабораторним контролем.

В ході перевірки має також виявлятися: наявність окремих приміщень відомчої лабораторії, відповідність окремих приміщень відомчої лабораторії, відповідність їх робочої площі і об'єму діючим нормам, свідоцтва про атестацію, стан обладнання лабораторії; забезпеченість реактивами та матеріалами, методиками відбору і аналізу проб води, знання, вміння персоналу виконувати ці роботи, відповідність результатам, отриманим іншими лабораторіями (санітарно-епідеміологічної служби, органів охорони природи тощо); стан зливової каналізації: ступінь охоплення території об'єкта її системою, мережа з відведення зливових стоків і очисні споруди, їх технічний стан (зношеність, ступінь аварійності тощо); наявність проектно-технічної документації на ці об'єкти, актів приймання їх в експлуатацію, дозволів на скидання зливових стоків у відкриті водойми; організацію первинного обліку стічних вод, які відводяться з території об'єкта; організацію системи первинного обліку, обладнання водовипусків контрольно-вимірювальною апаратурою і надійність її роботи; стан звітності щодо водовідведення.

Потенційними джерелами забруднення поверхневих і підземних вод є склади паливно-мастильних матеріалів, сировини, хімічних речовин; пункти заправки і миття транспортних засобів; локальні очисні споруди. Крім того, деякі характерні порушення виникають при експлуатації меліоративних систем: са-

мовільне захоплення водного об'єкта з метою використання його для зрошення; відсутність дозволу на спеціальне водокористування; заболочення і засмічення ділянок зрошуваних і осушуваних земель; забруднення вод у процесі експлуатації меліоративних систем та ін. У зв'язку з цим перевірка меліоративних систем дає змогу проконтролювати раціональність використання вод, проведення заходів з охорони водних об'єктів від забруднення, засмічення і виснаження. Перевірка меліоративних систем повинна бути плановою. Рекомендовано проводити перевірки в обов'язковому порядку при підготовці меліоративних систем до експлуатації у весняний період, а також у період інтенсивного забору води з джерела і скиду дренажних вод. Необхідно зважати на особливості об'єкта, який перевіряється. За необхідності до перевірок залучаються органи санітарного нагляду, Держводгоспу та інші організації.

Перевірка водоохоронної діяльності меліоративних систем повинна передбачати виконання таких дій: щодо поверхневих водозаборів перевіряють акти введення в експлуатацію, потужність насосів, назву і категорію водойм, з яких забирається вода, рибозахисні пристрої, необхідну проектну документацію, наявність дозволу на спеціальне водокористування, наявність норм гранично допустимих скидів та ін.; у разі первинного обліку розглядають журнали обліку води, наявність водомірного обладнання, стан лабораторного контролю якості стічних вод, їх облік; перевіряється кількість випусків дренажних вод, категорія водойм приймачів із зазначенням якості води вище і нижче випусків; проводять спостереження за загальним станом майданчиків, складів та ін.

На меліоративних системах перевіряють такі споруди, як ділянки головного живлення, ділянки магістральних каналів та розподільної мережі, водозбірна і дренажна мережі. При проведенні перевірки ділянки головного живлення необхідно ознайомитись з технічною документацією, перевірити журнали обліку; провести натуральне обстеження стану ділянки водного об'єкта; порівняти відповідність кількості води, що забирається, загальному плану використання та ін. Необхідно також перевірити роботу гідрометричних постів з метою встановлення достовірності обліку води; рівні ґрунтових вод в районах, що зазнають засолення чи заболочування; технічний стан колекторно-дренажної мережі; вміст забруднюючих речовин у дренажних водах тощо. Таким чином, інспекторська перевірка стану використання та охорони водних об'єктів — це процедура, яка здійснюється уповноваженими на це органами екологічного контролю, що полягає в перевірці дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог до діяльності господарюючого суб'єкта.

Література

1. Водний кодекс України : прийнятий 6 черв. 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1995. — № 24. — Ст. 189.
2. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 черв. 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1991. — № 41. — Ст. 546.
3. Положення про Державну санітарно-епідеміологічну службу: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 24 верес. 2004 р., № 1272 // Офіційний вісник України. — 2004. — № 39. — Ст. 2586.

4. Положення про Міністерство охорони навколишнього природного середовища України : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 2 листоп. 2006 р., № 1524 // Офіційний вісник України. — 2006 р. — № 44. — Ст. 2949.
5. Положення про Державний комітет України по водному господарству : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 27 черв. 2007 р., № 882 // Урядовий кур'єр. — 2007. — 11 лип., № 121.
6. Про затвердження Положення про Державну Азово-Чорноморську екологічну інспекцію : наказ Мінприроди України від 6 груд. 2006 р., № 526 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 5. — Ст. 191.
7. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію Азовського моря : наказ Мінприроди України від 6 груд. 2006 р., № 527 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 5. — Ст. 192.
8. Про затвердження Положення про Державну екологічну інспекцію з охорони довкілля Північно-Західного регіону Чорного моря : наказ Мінприроди України від 6 груд. 2006 р., № 528 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 5. — Ст. 193.
9. Про затвердження Положення про Державне управління охорони навколишнього природного середовища в областях, містах Києві та Севастополі та Положення про Державну екологічну інспекцію в областях, містах Києві та Севастополі : наказ Мінприроди України від 19 груд. 2006 р., № 548 // Офіційний вісник України. — 2007. — № 115. — Ст. 399.
10. Гетьман А. П. Процесуальний порядок здійснення екологічного контролю // Екологічний контроль: питання теорії і практики. — К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, 1999.
11. Кожушко Л. Ф. Екологічний менеджмент : підручник / Л. Ф. Кожушко, П. М. Скрипчук. — К. : Академія, 2007. — 432 с.
12. Природоохоронне інспектування : навч. посіб. / В. Д. Солодкий, Л. Л. ТОВАЖНЯПСЬКИЙ, Ю. Г. МАСІКЕВИЧ [та ін.]. — Чернівці : Зелена Буковина, 2005. — 264 с.

Анотація

Чумаченко І. Є. Організаційно-правові засади інспекторського реагування щодо використання та охорони водних об'єктів та їх ресурсів. — Стаття.

В процесі інспекторської перевірки здійснюється оцінка впливу кожного об'єкта на стан поверхневих і підземних вод. Інспекторська перевірка використання та охорони водних об'єктів — це процедура, яка здійснюється уповноваженими на це органами екологічного контролювання і полягає в перевірці дотримання встановлених природоохоронним законодавством вимог до діяльності господарюючого суб'єкта.

Ключові слова: екологічний контроль, інспекторська перевірка, водні об'єкти та їх ресурси.

Аннотация

Чумаченко И. Е. Организационно-правовые основания инспекторского реагирования относительно использования и охраны водных объектов и их ресурсов. — Статья.

В процессе инспекторской проверки осуществляется оценка влияния каждого объекта на состояние поверхностных и подземных вод. Инспекторская проверка использования и охраны водных объектов — это процедура, которая осуществляется уполномоченными на то органами экологического контроля и заключается в проверке соблюдения установленных природоохранным законодательством требований к деятельности хозяйствующего субъекта.

Ключевые слова: экологический контроль, инспекторская проверка, водные объекты и их ресурсы.

Summary

Chumachenko I. E. Organization Legal Basis for Inspection Test of Using and Defence of Water Objects and Its Resources. — Article.

In the process of inspector verification the estimation of influencing of every object is carried out on the state of superficial and underground waters. Inspector verification of the use and guard of waters objects is procedure which is carried out by representative on that by the organs of ecological control, and which consists in verification of observance of the requirements set by the nature protection legislation to activity of managing subject.

Keywords: environmental monitoring, inspection test, water bodies and their resources.